Dokumenttyp	Ansvarig verksamhet	Organisation	Version
Rutin	Smittskydd Värmland	Region Värmland	11
Dokumentägare	**Fastställare**	**Giltig fr.o.m.**	**Giltig t.o.m.**
Monika Carlson Hygiensjuksköterska	Anna Skogstam Smittskyddsläkare	2026-08-11	2028-08-10

Diarré och kräkningar - vårdhygienisk rutin vid tarminfektioner

Gäller för: Hälso- och sjukvård

 Tillämpa basala hygienrutiner.

Denna rutin gäller både vid diarré/kräkningar av oklar orsak **och** där orsak är fastställd.

Undantag: Clostridioides difficile, vinterkräksjuka (calici, sapo) eller rotavirusinfektion. Se då i stället rutin för respektive smittämne på www.smittskyddvarmland.se

Smittämnen

Diarré och kräkningar är ospecifika symtom som ofta orsakas av tarminfektioner, men kan även orsakas av andra tillstånd, till exempel inflammatoriska tarmsjukdomar eller läkemedelsbiverkningar.

Tarminfektioner kan orsakas av bakterier, virus och parasiter. De vanligaste symtomen är diarréer och/eller kräkningar. Risken för smittspridning är stor hos en person som har diarré eller kräkningar och det gäller därför att handla rätt redan innan man säkert vet vad som orsakat symtomen.

Genom provtagning och diagnostik med odling, PCR och mikroskopi går många smittämnen att påvisa, men ett negativt svar behöver inte betyda att man inte har någon smittsam tarminfektion.

Bakterier som kan orsaka tarminfektioner är salmonella, shigella, campylobacter, yersinia och Clostridioides difficile. Exempel på virus som kan orsaka diarré är noro-, sapo- och rotavirus. Exempel på parasitinfektioner är cryptosporidium, Giardia intestinalis och Entamöba histolytica.

Smittvägar, smittdos och smittsamhet

Smittspridning sker fekalt-oralt via direkt eller indirekt kontakt då smittan utsöndras från tarmen och når munnen. Detta sker vanligtvis via händer eller genom mat och dryck. Droppsmitta förekommer vid kräkning.

Smittdosen varierar för de olika smittämnena. För virus krävs generellt mycket låga smittdoser. Oavsett smittämne är smittsamheten som störst vid pågående symtom.

Kontrollprov

Vid virusorsakad diarré behöver kontrollprov inte tas.
Vid bakteriella tarminfektioner och parasitinfektioner kan kontrollodlingar i vissa fall behöva utföras för smittfriförklaring – se vidare i smittskyddsblad för respektive sjukdom Smittskyddsblad – Smittskyddsläkarföreningen.

Placering

Patient med diarré och/eller kräkning av oklar anledning eller bekräftad tarmsmitta

- ska vårdas på enkelrum med egen toalett
- märkning av vårdrum enligt rutin: Gul skylt
- får inte vistas i avdelningskök, gemensamt dagrum eller ta mat från matvagn eller buffé
- ska inte vårdas på Patienthotellet
- ska tvätta händerna före måltid och efter toalettbesök. Vid behov bör patienten få hjälp med handhygien.

Ovanstående gäller tills infektiös orsak till symtomen är utesluten alternativt smittfrihet uppnåtts vid konstaterad tarmsmitta – se vidare i smittskyddsblad för respektive sjukdom Smittskyddsblad – Smittskyddsläkarföreningen..Kontakta Smittskydd Värmland vid behov.

Hygienrutiner

- Noggrann följsamhet till basala hygienrutiner.
- Inför kohortvård om möjligt så länge det finns misstanke om risk för smitta av tarminfektion.
- Vid vård av patient med misstänkt eller smittsam gastroenterit ingår i basala hygienrutiner att **tvätta händer och underarmar med tvål och vatten**, torka torrt och därefter desinfektera händer och underarmar.
- Använd visir om det finns risk för stänk mot ansiktet.
- Munskydd ska **inte** användas vid vård av patient med misstänkt eller konstaterad smittsam gastroenterit.

  Munskyddsanvändning **kan öka risken för smitta till personal** eftersom munskyddet kontamineras när det vidrörs. Ofta görs små korrigeringar även om munskyddet används under kort tid. På grund av att smittdosen av calicivirus är så låg, kan även en till synes oansenlig korrigering räcka för att lämna en tillräcklig smittdos.

Besökande

Uppmana besökande att tvätta händerna. Besökare ska inte använda patientens toalett eller vistas i enhetens kök.

Disk

Disk ska ställas direkt i diskmaskin eller i matvagn. Om brickan ska förvaras på avdelningen i väntan på nästa matvagn ska den stå kvar på patientrummet.

Tvätt

Tvättsäck på rummet. Hanteras som vanlig tvätt. Kraftigt förorenad tvätt hanteras som smittförande tvätt.

Avfall

Hanteras som vanligt avfall. Sopsäck på rummet.

Städning

Daglig städning

- Kontaktytor i patientens rum och toalett: Virkon
- Golv: förfuktade moppar alternativt rengöringsmedel och vatten.
- Punktdesinfektion: Virkon. Tänk på att stänk kan finnas inom ett större område.
- Desinfektera städutrustning.

Slutstädning

- Virkon
- Rengöring och desinfektion av all utrustning som använts.
- Kassera engångsmaterial som kan ha kontaminerats.
- Desinfektera städutrustning.

Utarbetad av: Monika Carlson och Anna Skogstam